

ЛЮДЗІ САВЕЦКАЙ НАВУКІ

ПАМЯЦІ ЧЛЕНА-КАРЭСПАНДЭНТА АН БССР М. М. ЗАМЯЦІНА

З імем Мікалая Мітрафанавіча Замяціна (1900—1965) звязана вывядзенне беларускай чорна-пярэстай пароды свіней, распрацоўка прынцыпаў узроставага і палавога падбору, вывучэнне канстытуцыянальных асаблівасцей у сувязі з прадукцыйнасцю сельскагаспадарчай жывёлы. М. М. Замяцін пасля заканчэння Ленінградскага ветэрынарна-зоатэхнічнага інстытута ў 1923 г. працаў ў заатэхнікам, загадваў племяннымі гаспадаркамі ў Тамбоўскай і Сяміпалацінскай абласцях, Азербайджане, дзе распрацоўваў асновы племяннай справы.

З 1928 г. М. М. Замяцін стаў працаўць у навукова-даследчых устаноўах, у 1935—1946 гг.—загадчыкам кафедр развядзення сельскагаспадарчай жывёлы Іркуцкага, Белацаркоўскага, Смаленскага, прафесарам Чувашскага, загадчыкам кафедры і намеснікам дырэктара Новасібірскага сельскагаспадарчых інстытутаў. У 1935 г. яму было прысвоена званне прафесара, у 1937 г. ён абараніў доктарскую дысертацыю. У гэты перыяд М. М. Замяцін вывучаў сувязі паміж малочнай прадукцыйнасцю і мікраэкстэр'ерам буйной рагатай жывёлы, у 1930—1931 гг.—асаблівасці сычоўскай пароды буйной рагатай жывёлы, адным з першых даследаваў герофардскую жывёлу, правёў першыя доследныя работы па кармленні цялят сіласам, даказаў значэнне вітамінных і мінеральных дабавак у іх рацыёне. Ён распачаў капітальныя даследаванні па вывучэнні канстытуцыі сельскагаспадарчай жывёлы і ў адрозненне ад іншых аўтараў на аснове вызначэння харектару развіцця асобных органаў арганізма ва ўзаемасувязі з прадукцыйнасцю распрацаўваў прынцып рознатаўпавага узроставага і палавога падбору сельскагаспадарчай жывёлы, а таксама ён падбору па прынцыпу стымулявання развіцця патомства. Ён упершыню ўнёс у зоатэхнічную літаратуру паняцці аб лептасомных (вузкацелых) і эйрысомных (шырокачелых) тыпах сельскагаспадарчай жывёлы.

У 1946—1949 гг. М. М. Замяцін працаў ў загадчыкам аддзела жывёлагадоўлі Інстытута сацыялістычнай сельскай гаспадаркі АН БССР, у 1947 г. быў абраним членам-карэспандэнтам АН БССР. У 1949—1959 гг. М. М. Замяцін стаў працаўць загадчыкам кафедры развядзення сельскагаспадарчай жывёлы Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. Па чынаючы з 1947 г. М. М. Замяцін праводзіў даследаванні па ўдасканаленні беларускіх чорна-пярэстых свіней. У Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі пад яго кіраўніцтвам пачалося стварэнне новай пароднай групы свіней на аснове мясцовых палепшаных чорна-пярэстых («слуцкіх») і іншых парод свіней, якія былі ў Беларусі.

Па распрацаваных прынцыпах падбору М. М. Замяцін у кароткі тэрмін стварыў высокапрадукцыйны племянны статак свіней новай пароднай групы. Беларускія чорна-пярэстыя свінні ў працэсе іх ўдасканалення і племяннай работы набылі каштоўныя якасці: моцную канстытуцыю, выносливасць, скраспеласць, пладавітасць і добрую прыстасаванасць да мясцовых умоў. Жывая маса гэтых свіней ва ўзросце больш за 3 гады дасягала 300—320 кг, пладавітасць у сярэднім складала 12 параасят (ад свінаматкі два апаросы). Чорна-пярэстыя свінні племяннога статка

Беларускай сельскагаспадарчай акаадэміі і вучэбна-доследнай гаспадар-кі акаадэміі неаднойчы экспанаваліся на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы і атрымлівалі там высокую ацэнку: М. М. Замяцін за сваю працу быў узнагароджаны Вялікім сярэбраным медалём УСГВ, вучгасу Беларускай сельскагаспадарчай акаадэміі быў уручаны атэстат чэмпіёна пароды і атэстаты I ступені за свінаматак. У 1959 г. у першы том «Дзяржаўнай племяннай кнігі беларускіх чорна-пярэстых свіней» было запісаны 47 галоў свіней з вучгаса Беларускай сельскагаспадарчай акаадэміі, племянны статак свіней якой быў прызнаны лепшым у Беларусі.

Пры правядзенні племяннай работы па вывядзенні беларускай чорна-пярэстай пароды свіней вывучаўся асаблівасці іх фізіялогіі і гаспадарчага выкарыстання. У правядзенні гэтых даследаванняў удзельнічалі вучоныя БСГА: прафесар А. У. Новік вывучаў біялагічныя асаблівасці і гематалагічныя паказчыкі і вызначыў перавагу беларускай чорна-пярэстай пароды ў параўнанні з буйной белай пародай; дацэнт Г. Т. Бабічаў паказаў каштоўныя якасці беларускай чорна-пярэстай пароды пры інтэнсіўным адкорме. У БСГА М. М. Замяцін працаўваў 10 гадоў (з 1959 г. у Гродзенскім сельскагаспадарчым інстытуце) і за гэты перыяд стварыў кафедру развядзення сельскагаспадарчай жывёлы, добра аснашчаную лабараторным абсталяваннем і вучэбнымі дапаможнікамі, а таксама эксперыментальную базу для племяннай работы, дзе былі праведзены шматлікія даследаванні, распрацаваны і правераны многія тэарэтычныя пытанні селекцыі сельскагаспадарчай жывёлы.

М. М. Замяцін зрабіў вялікі ўклад у распрацоўку навуковых асноў развядзення беларускіх чорна-пярэстых свіней. Яго спрабы былі завершаны вучонымі Беларускага навукова-даследчага інстытута жывёлагадоўлі і селекцыянерамі Беларусі: у 1976 г. беларуская чорна-пярэстая парода свіней была зацверджана і стала планавай у БССР. М. М. Замяцін апублікаваў больш за 50 навуковых прац, якія маюць вялікую тэарэтычную і практычную значнасць у зоатэхнічнай навуцы і племяннай работе. Яго навуковая дзейнасць была ацэнена высока: ён быў узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнам «Знак Пашаны», медалямі.

В. У. НЯМЫКІН